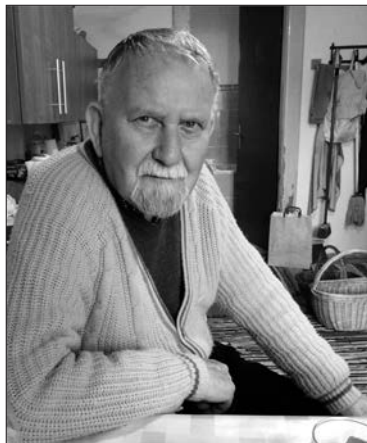

RNDR. IVAN PIŠŮT, DRSC.

*13. 3. 1935 – †14. 12. 2017

Ivona Kautmanová

Tesne pred Vianocami nás navždy opustil dlhoročný kolega, priateľ a učiteľ Ivan Pišút. Výnimočný, skromný a nesmierne múdry človek, so širokým rozhľadom, nielen v oblasti prírodných vied, nestor slovenskej botaniky a jeden z posledných polyhistorov povojnovej generácie.

Kompletný životopis a bibliografia Ivan Pišúta do roku 2000 boli uverejnené pri príležitosti jeho 65. narodenín v Zborníku SNM-Prírodné vedy (Matoušek 2000) a bibliografia od roku 2001 do roku 2014 vyšla v Bulletinu Slovenskej botanickej spoločnosti v roku 2015 pri príležitosti jeho osemdesiatin (Guttová, Lackovičová 2015). Preto sa k nim nebudeme vracaať, ale iba v stručnosti spomenieme najvýznamnejšie momenty jeho profesionálneho života.

Ivan začal študovať biológiu v roku 1953 na Prírodovedeckej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave, a už v prvých rokoch štúdia sa začal zaujímať o lišajníky, ktoré sa stali jeho celoživotnou láskou. Keďže v Bratislave nebol v tom čase žiadny špecialista na túto skupinu, odišiel v roku 1955 dokončiť štúdiá do Prahy, kde v roku 1958 obhájil diplomovú prácu na tému „Lišajníky rodu *Cladonia* na Slovensku“.

Ivan Pišút a Eva Lisciká
na terénnom výskume na Ostrve
vo Vysokých Tatrách v roku 1983.

Po skončení štúdia sa vrátil do Bratislavy, kde najprv nastúpil do Slovenského ústavu pamiatkovej starostlivosti, odkiaľ v roku 1961 prešiel do Prírodovedného oddelenia vtedajšieho Slovenského múzea ako kustód pre zbierku nižších rastlín. V Slovenskom múzeu, dnes Slovenskom národnom múzeu-Prírodovednom múzeu, pracoval Ivan Pišút až do roku 1989. Zo skromnej zbierky nižších rastlín, ktorá v čase jeho nástupu do múzea obsahovala 460 položiek lišajníkov vybudoval za roky svojho pôsobenia najväčší lichenologický herbár na Slovensku, ktorý mal v čase jeho odchodu vyše 67 000 položiek a dodnes patrí medzi najvýznamnejšie lichenologické zbierky v Európe. Najmä v prvých rokoch svojej muzeálnej kariéry vykonal obrovský kus práce pre záchranu starých herbárov z rôznych inštitúcií a škôl. Neoceniteľný význam má najmä záchrana

a spracovanie Kmeťovho herbára, ktorý bol premiestnený do Bratislavy zo Slovenského národného múzea v Martine. Zbierky rozšíril aj vlastnými zbermi a viac ako 5000 zahraničných položiek získal výmenou za vlastné exsikatívne série *Lichenes Slovakiae exsiccati*. Venoval sa aj výstavnej činnosti a v šesťdesiatych a sedemdesiatych rokoch pripravil prvé lichenologické výstavy v strednej Európe a spolupracoval aj pri príprave nových trvalých expozícií SNM-PM.

Ivan sa po celý život venoval zvyšovaniu svojej vedeckej kvalifikácie a po odchode zo SNM-PM do Botanického ústavu SAV ju zavŕšil v roku 1997 získaním vedeckého titulu DrSc. V rámci výskumu lišajníkov zistil množstvo nových druhov pre naše územie, floristicky spracoval viaceré územia Slovenska, Balkánu a Stredomoria a opísal niekoľko druhov nových pre vedu, ako napríklad *Absconditella lignicola* Vězda et Pišút, *Absconditella fossarum* Vězda et Pišút, *Solenopsora carpatica* Pišút et Vězda, či *Aspilicia caesiascens* Pišút. Venoval sa aj ekológii a ochrane lišajníkov a ako jeden z prvých upozornil už v 60-tych rokoch minulého storočia na ich úbytok v dôsledku znečistenia životného prostredia. Nemožno zabudnúť ani na monumentálny projekt mapovania epifytických lišajníkov Slovenska v 70-tych rokoch. Jeho bibliografia je imponujúca, je autorom či spoluautorom vyše 450 vedeckých a odborných štúdií okrem iného aj červeného zoznamu a checklistu slovenských lišajníkov a slovenského názvoslovia lišajníkov. O originalite jeho myslenia svedčí útlá knižka Záhadný zelený lišajník (Mladé letá 1984). Je síce určená mladým čitateľom ale aj odborníkov upúta svojím štýlom a množstvom zaujímavých informácií.

Ivana Pišúta možno právom označiť za nestora slovenskej lichenológie, ktorý zásadným spôsobom prispel k rozvoju a zachovaniu kontinuity tejto vednej disciplíny a vychoval najmenej dve generácie svojich nasledovateľov. O tom že bol aj medzinárodne uznávaným odborníkom svedčí fakt, že v roku 2015 po ňom kolegovia lichenológovia pomenovali nový druh aj rod lišajníka *Ivanpisutia oxneri* S. Y. Kondr., L. Lőkös & Hur., čo je pocta, akej sa dostane len nemnohým z nás.

Aj keď v posledných rokoch do múzea zavítal len občas, overiť si údaje, či dohľadať nejaké položky v herbári, stretnutie s ním nás vždy tešilo a bude nám chýbať jeho tichý úsmev a jemný humor „aktívneho pesimistu“, ako sám seba nazýval. Brázda, ktorú Ivan vyoral za roky strávené v Prírodovednom múzeu je široká a hlboká a ešte mnohé generácie ocenia bohatstvo vedomostí zachované vďaka nemu v tisícoch herbárových položiek a stovkách odborných článkov.

Jeho životné krédo je možno zhrnuté v niekoľkých riadkoch z jeho knihy Záhadný zelený lišajník: „Cesta, ktorú musí prejsť začiatovník, ak sa chce stať dobrým znalcom lišajníkov, býva zvyčajne trnitá, dláždená mnohými prekážkami, ťažkosťami a dlhá, veľmi dlhá. Kto chce dôjsť do cieľa, nesmie sa unaviť a musí trpezlivo znášať všetky nepríjemnosti. Bez práce nie sú koláče a všetko treba robiť s fortieľom“.

Ivan nám ukázal ako. Česť jeho pamiatke!

Život a dielo Ivana Pišúta je podrobne spracované v týchto článkoch:

- GUTTOVÁ A., LACKOVIČOVÁ A., 2015: K osemdesiatym narodeninám lichenológa RNDr. Ivana Pišúta, DrSc. (*13. 3. 1935). *Bull. Slov. Bot. Spoločn.*, roč. 37, č. 1. 2015
- MATOUŠEK B., 2000: RNDr. Ivan Pišút, DrSc., šesťdesiatpäťročný. *Acta Rer. Natur. Mus. Nat. Slov.*, 46: 82-108.
- LIŠKA J., 2015: K neuvěřitelným osmdesátinám – zdroje a součásti Ivana Pišúta. *Bryonora*, 55:79 – 81.